

Література:

1. Череватюк В. Б., Рогатюк А. В. Адвокатська етика і практика: невідповідності та шляхи їх подолання. *Юридичний вісник*. 2013. № 4. С. 38–42. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286613117.pdf>.
2. Є. С. Хижняк. Адвокатська етика як складова професійної підготовки адвокатів. *Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. Адвокатська етика*. 2019. С. 51–52. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12058/Khyzhniak%20Visnik%20adv.pdf?sequence>
3. Заборовський В. В. Окремі проблемні аспекти механізму притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. *PRACOVNĚ PRÁVO*. 2015. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4684/1/%D0%97%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9E%D0%9A%D0%A0%D0%95%D0%9C%D0%86%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%9D%D0%86%20%D0%90%D0%A1%D0%9F%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%98%20%D0%86%D0%9D%D0%86%D0%A6%D0%86%D0%AE%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9F%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20.pdf>.
4. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст. 282) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
5. Правила адвокатської етики З'їзд адвокатів України; Правила від 09.06.2017 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/n0001891-17>

МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ В СИСТЕМІ ПРАВОВИХ НОРМ УКРАЇНИ

Марисюк К. Б.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Система права – це об'єктивно зумовлена внутрішня організація права певної держави, яка характеризується єдністю і погодженістю всіх юридичних норм та їх розподілом на галузі й інститути права [1, с. 123].

В літературі дістав поширення поділ галузей права на основні (профільюючі), спеціальні та комплексні. До перших відносять

конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне право, а також процесуальні галузі. До других – трудове, сімейне, фінансове, господарське. До третіх – муніципальне, аграрне, екологічне, акціонерне та ін.

«Основні галузі – писав С. Алексєєв – мають не просто особливий предмет – певний вид суспільних відносин (і в комплексних галузях є свій предмет). В їх основі лежать якісно своєрідні види суспільних відносин, ... зміст котрих об'єктивно потребує правового регулювання за допомогою особливих методів, механізмів правового регулювання» [2, с. 163].

І хоч, здається, ані в загальній теорії права, ані в межах кримінального права ніхто не піддає сумніву профільний характер кримінального права, існують об'єктивні складнощі з тим, щоби виділити окремий предмет його правового регулювання. Насправді, кримінальне право як галузь, покликанням якої є охорона суспільних відносин, повинна охороняти різні за змістом суспільні відносини (які стосуються державної безпеки, забезпечення життя і здоров'я осіб, їх тілесної недоторканності, схоронності їх майна тощо).

За словами В. Кудрявцева, «історія розвитку кримінального законодавства, свідчить про те, що, як правило, правова регламентація певної групи суспільних відносин починається зі створення норм, що передбачають більш-менш відособлені випадки. Потім поступове накопичення таких норм в Особливій частині призводить до створення узагальнених формулювань. Однак потім вони змінюються або доповнюються, нарощується нова система, котра згодом знову може отримати узагальнене вираження»[3, с. 247].

Важливість розгляду цього питання зумовлена тим, що якщо норми кримінального права не являють собою єдності, не об'єднані у певну систему, то відтак не можна говорити про них в якомусь узагальненому смислі, бо між ними нема нічого спільного крім назви.

Як видається, кримінально-правові норми об'єднані не навколо охорони однорідних суспільних відносин. Вочевидь, ці відносини належать до часом протилежних сторін суспільного життя. Єдність норм кримінального права полягає в охороні найбільш цінних суспільних відносин, шкода яким, чи загроза її заподіяння становлять підвищену суспільну небезпеку. Саме ця ознака, суспільна небезпечність, і є тією спільною рисою, яка властива всім охоронюваним КК суспільним відносинам.

Разом з тим, не можна також вважати, наче норми кримінального права є суто охоронними за змістом. Вони можуть вважатися охоронними, якщо їхніми реципієнтами є звичайні особи (тоді для них норма звучить охоронно, застерігаючи від вчинення певного діяння). Однак норми кримінального права також звернені до суддів, для яких вони є не охоронними, а регулятивними (вказуючи як вони повинні

кваліфікувати певну дію та яке покарання призначити особі, винній у вчиненні кримінального правопорушення).

Відтак помилковою є думка, що норми кримінального права не являють єдності, а є лише об'єднанням різнорідних заборон. Кримінальне право і його норми виконують також регулятивну функцію із регулювання діяльності суддів при кваліфікації кримінальних правопорушень і призначення покарання винним особам.

Кримінально-правові норми пов'язані з нормами різних галузей права: кримінально-виконавчого права, кримінального процесуального, адміністративного, цивільного, фінансового, податкового, міжнародного та ін.

Так, норми кримінально-виконавчого права, яке регламентує порядок виконання покарання за вироками судів, взаємодіє з кримінальним правом в таких питаннях, як покарання, кримінальний рецидив, звільнення від кримінальної відповідальності і покарання.

Загальновизнано, що норми кримінального процесуального права відносяться до кримінального права так само, як форма відноситься до змісту. Ці галузі права називаються іноді «матеріальне і процесуальне кримінальне право». Кримінальне процесуальне право визначає змістовну, предметну діяльність правоохоронних органів з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, а також судочинство у кримінальних справах. Особливо тісно стикаються інтереси матеріального і процесуального кримінального права в таких інститутах, як підстави кримінальної відповідальності та звільнення від неї і від покарання, давність, амністія, погашення судимості, предмет доказування, особливості відповідальності неповнолітніх.

Адміністративне право, що регулює відповідальність за адміністративні правопорушення, перетинається з кримінальним правом в проблематиці розмежування кримінальних правопорушень і адміністративних проступків, співвідношення адміністративних і кримінально-правових санкцій, декриміналізації кримінальних правопорушень при переведенні їх у адміністративні проступки або, навпаки, криміналізації адміністративних проступків.

В умовах розвитку ринкових відносин в Україні все більш тісним і одночасно непростим стає взаємозв'язок кримінального та цивільного законодавства. Особливо це стосується сфери розмежування майнових кримінальних правопорушень і цивільних деліктів, які мають, як правило, також майновий характер. Дослідження порівняльної ефективності кримінально-правових майнових санкцій типу штрафу, конфіскації майна дозволяє правильно обґрунтувати межі кримінальної та цивільної відповідальності.

Чинний КК виділив в самостійний розділ норми про кримінальна правопорушення проти доквілля. Саме вона найбільше перетинається

з екологічним правом. Її норми, як правило, носять бланкетний характер, тобто відсилають до інших галузей права, які передбачають конкретні види порушень екологічного правопорядку.

З трудовим правом кримінальне право стикається в галузі охорони трудових прав громадян та їх особистої безпеки в процесі використання виробничої техніки і при особливих умовах праці.

Взаємодія кримінального та міжнародного права найбільше відбувається з проблем кримінального закону, особливо його територіальної дії, відповідальності іноземних громадян, видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, приведення кримінального закону у відповідність до міжнародних договорів.

Загалом норми кримінального права пов'язані з нормами інших галузей права трьома видами зв'язків.

Перший вид зв'язків – це зв'язки генетичні, які полягають у породженні нормами однієї галузі норм інших галузей. Як видається, норми кримінального права пов'язані генетично лише з нормами конституційного права, як галузі права, котра закріплює основи державного та суспільного ладу. При цьому цей генетичний зв'язок не одностороннім. Помилково вважати, наче норми конституційного права породжують норми кримінального. Навпаки, деякі норми кримінального права через їхню особливу важливість дістають закріплення в Конституції. Таким чином, кримінальне право породжує деякі норми конституційного (передусім цей зв'язок простежується між нормами кримінального права про презумпцію невинуватості, заборона повторного притягнення до кримінальної відповідальності за те ж кримінальне правопорушення тощо).

Але найбільша кількість зв'язків норм кримінального права з нормами іншими галузей, це зв'язки функціональні. Як зазначав С. Алексеев, «між галузями ... права існують різноманітні функціональні зв'язки. Спеціалізація права призводить до того, що норми всередині інститутів та інститути всередині галузей діють у взаємозв'язку ... Таке поєднання найбільш яскраво проявляється в нероздільній єдності регулятивних і охоронних норм, загальних і спеціальних норм і т.д.»[2, с. 209].

Розрізняють такі види функціональних зв'язків, як взаємозалежність, взаємодія, доповнення, уточнення, коректування, обмеження, виключення, визначення[4, с. 166–167]. Такі функціональні зв'язки як уточнення, коректування, обмеження, виключення притаманні лише нормам в системі кримінального права. Однак з іншими галузями права норми кримінального права можуть бути зв'язані через взаємозалежність, взаємодію і визначення. Такі форми зв'язку опосередковуються через бланкетні норми.

Література:

1. Рабінович П. Основи загальної теорії держави і права. Львів : Край, 2007. 192 с.
2. Алексеев С. Собрание сочинений [в 10 т.]. Т. 2 : Структура советского права. М. : Статут, 2010. 471 с.
3. Кудрявцев В. Общая теория квалификации преступлений. М. : Юридическая литература, 1972. 352 с.
4. Черданцев А. Толкование права и договора. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 381 с.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 375 КК УКРАЇНИ

Нос С. П.

заступник голови

Восьмого апеляційного адміністративного суду

м. Львів, Україна

Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого настає кримінальна відповідальність. Однак, суб'єктом низки кримінальних правопорушень є особи, які поряд із ознаками загального суб'єкта кримінального правопорушення, мають додаткові, спеціальні ознаки. Очевидно, що суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 375 КК України може бути спеціальний суб'єкт – суддя.

Таким чином, суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 375 КК України має такі ознаки: це фізична особа, осудна особа, особа, яка досягнула віку, з якого настає кримінальна відповідальність, така особа є суддею. Одразу ж зазначимо, що та ознака, що особа є суддею, буде безпосередньо впливати на вік, оскільки судьями за законодавством України можна стати лише після досягнення певного віку.

На дослідження перших двох ознак: тобто того, що суб'єкт кримінального правопорушення є фізичною осудною особою, ми зупинятися не будемо, оскільки жодних особливостей у аналізованому складі кримінального правопорушення ці ознаки не мають.